

Književnost.

Slovenska književnost.

„Izvestja muzejskega društva za Kranjsko.“ Urejuje Anton Koblar. Letnik III. V Ljubljani 1893. — Že lani je poročal „Dom in Svet“ na str. 189: „Občni zbor ‚Muzejskega društva‘ za Kranjsko je sklenil dné 23. jan. 1893 jednoglasno, da naj v prihodnje izhajajo Izvestja vsak drugi mesec v sešitkih itd.“ To je odbor tudi storil. Urejal je ta list gosp. Anton Koblar, ki je kot začetnik slovenskih „Izvestij“ prvi letnik sam spisal in je tudi naslednjima glavna podpora. Dočim je drugi letnik obsegal 160 strani, priraslo je tretjemu letniku 100 strani, kar kaže res lep napredek. Preveč bi se zavleklo naše poročilo, ko bi hoteli naštetiti vse spise. Omenimo le sotrudnike in njih imenitnejše spise. Anton Koblar je nadaljeval za našo cerkveno zgodovino tako znamenite „Drobtinice iz fur-lanskih arhivov“, opisal obširno in natančno: „Boje na Krajinah in zmago pri Sisku pred 300 leti.“ Nadalje je priobčil več krajših zanimivih spisov: Donešek k zgodovini pošte na Kranjskem, Škofa Tavčar in Hren o bitvi pri Sisku, Cesta čez Ljubelj in Ljubeljski piramidi, in Valvazor vojak. — Simon Rutar je podal več krajših spisov. Za zgodovinarja in jezikoslovca je važna: Slovensko-nemška in nemško-slovenska starinoslovska terminologija. Plod potovanja v solnčno Italijo je: Iz vatikanskega arhiva. Opisuje tudi starodavne grobe v spisu: Gradišča in gomile na Gori sv. Magdalene pri Šmariji, kar nadaljuje J. Pečnik. — J. Scheinigg našteva „Slovenska osebna imena v starih listinah“, kjer vidimo, koliko Slovencev je potonilo v nas obkoljujočem morju naših nasprotnikov. — Naš najboljši poznavalec tajnocvetk S. Robič našteva: „Kranjske mahove“. — Krajše spise so še priobčili: dr. Fr. Kos, Konrad Črnologar, Fr. Pokorn, dr. M. Murko, Peter pl. Radics. Janko Barle je popisal: Pisance (piruhe) iz Bele Krajine.

Na koncu vsakega sešitka se nahajajo mali zapiski, ki so večinoma jako zanimivi, kakor tudi ocene in naznanila raznih zgodovinskih knjig. Spisom je pridejanih tudi nekoliko slik. Kot priloga je dodana podoba vrat iz l. 1638. v Kranju

Iz tega kratkega poročila spoznamo, kako važna so „Izvestja“ za Slovence. Društvo sme res s ponosom trditi: „Ne zaostajamo za drugimi podobnimi društvi (str. 258).“ Da bi moglo društvo tudi v prihodnje delovati tako blagodatno, naj je vsi slovenski razumniki podpirajo, saj udnina ni visoka, ker znaša samo 3 gld. Kdor bi pa ne pristopil kot ud, naj se naroči samo na „Izvestja“, katera dobi za 2 gld. Učimo se spoznavati svojo domovino! Čim bolj jo spoznamo, tem bolj jo bomo ljubili.

V. S.

Nemške književne zanimivosti.

Mittheilungen des Musealvereines für Krain. Sechster Jahrg. Erste Abtheilung: Historischer Theil. Laibach. 1893. — Kronika omenja, da je društvo prejelo 860 goldinarjev daril, da zamenjuje sedaj že s 108 društvi svoje knjige, da je bilo od sept. 1892 do nov. 1893 osem sej in kaj se je sklepalo pri teh sejah. Konec l. 1892. je ostalo imovine 297 gld. 68 kr.

Društvo ima štiri častne, tri dopisujoče ude, pravih udov pa 255.

Zgodovinski odderek obsega pet razprav. Prof. Anton Kaspret priobčuje zgodovino soteškega gradu (str. 1—20) z nekaterimi listinami (21—32). Ta grad ni le v zgodovinskem oziru znamenit, ampak tudi v umetniškem, ker hrani več starih oljnatih slik in podobi ustanovnika tega gradu, Jurija Žige Gallenberga, in njegove soproge. — Prof. Julija Wallner-ja spis: Die Laibacher Bürgercorps (str. 33—107) je sestavljen večinoma iz izvirnih listin ljubljanske mestne občine, kranjskega muzeja in vladne registrature. Turški napadi so prisilili ljubljanske meščane že v 16. veku, da so se urili v orožju. V 17. veku so ustanovili posebno društvo, da so se vadili streljati. V 18. veku pa so bili celó primorani vsak vsaj dve leti udeleževati se strelnih vaj. L. 1711. se je ločilo društvo od meščanske brambe. L. 1792. se je osnovalo meščansko kardelo pešcev in l. 1793. meščansko kardelo lovcev, katero se je kmalu razšlo. Ko so zapustili Francozi deželo, oživel je zopet meščansko kardelo pešcev, toda le za kratek čas. L. 1820. je ugasnilo.

P. pl. Radics nam opisuje zgodovino tivoljskega gradu (108—134) na podlagi kopije iz c. kr. dvorne knjižnice na Dunaju, kjer se nahajajo prepisane listine nekdanjega jezuitskega samostana v Ljubljani. Prof. J. Wallner: Notizen zur Schulgeschichte Laibachs vor der Theresianischen Reform (str. 125 do 133). V časoslovni vrsti nam podaja razne dogodke od l. 1543—1761, ki se tičejo ljubljanskih šol. — Najzadnje priobčuje prof. S. Rutar: „Aus dem vaticanischen Archiv“ (str. 136—144) štiri pisma in sicer dve škofa Tavčarja na rimsko kurijo, da bi se naselili jezuitje v Ljubljani, tretje pismo pojasnjuje, zakaj so se branili deželni stanovi priseči zvestobo nadvojvodi Ernstu, in četrto obsega pritožbo Jan. Jur. pl. Schenkenturna o krškem škofu.

V. S.

Mittheilungen des Musealvereines für Krain. Sechster Jahrgang. Zweite Abtheilung: Naturkundlicher Theil. — Prof. Ferdinand Seidl nadaljuje razpravo: „Das Klima von Krain.“ (stran 1 do 96). Prejšnja leta je razpravljal o toplini, letos pa govori o zračni vlagi in o oblačenju. Vse